

USMERNENIE K RIADENIU RIZÍK PODVODOV PROGRAMOV FONDŮV PRE OBLASŤ VNÚTORNÝCH ZÁLEŽITOSTÍ

Programové obdobie 2021-2027

Fond pre azyl, migráciu a integráciu (AMIF)

Fond pre vnútornú bezpečnosť (ISF)

Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (BMVI)

Verzia: 2.0

Platnosť od: 19.03.2024

Účinnosť od: 22.03.2024

OBSAH

1. Úvod.....	3
2. Definícia pojmov pre oblasť systému riadenia rizík	3
3. Zodpovednosti zamestnancov RO pri riadení rizík.....	7
4. Systém riadenia rizík.....	7
5. Fázy riadenia rizík.....	7
5.1 Identifikácia rizík.....	8
5.2 Analýza a hodnotenie rizík	8
5.3 Definovanie existujúcich kontrolných mechanizmov	11
5.4 Navrhnutie opatrení a termínov	12
5.5 Monitorovanie rizík a prijatých opatrení	12
6. Špecifické ustanovenia pre riadenie rizík podvodu.....	13
6.1 Prevencia	14
6.2 Detekcia.....	15
6.3 Náprava a stíhanie	18
6.4 Koordinácia na národnej úrovni	19
7. Zoznam príloh.....	20

1. ÚVOD

Programami Fondov pre oblasť vnútorných záležitostí 2021-2027 sa rozumejú:

- program Fondu pre azyl, migráciu a integráciu (AMIF),
- program Fondu pre vnútornú bezpečnosť (ISF),
- program Nástroja finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (BMVI).

Implementácia programov na národnej úrovni sa riadi spoločným systémom riadenia a kontroly (ďalej len „SRK“).

Úlohy RO programov vykonáva v rámci Ministerstva vnútra SR (ďalej len „MV SR“):

- a) odbor zahraničnej pomoci sekcie európskych programov MV SR (ďalej len „OZP“);
- b) organizačný odbor sekcie európskych programov MV SR (ďalej len „OO“);
- c) oddelenie financovania projektov EÚ odboru strategického plánovania a financovania sekcie ekonomiky a oddelenie účtovníctva a štátna pokladnica odboru účtovníctva sekcie ekonomiky ako Platobná jednotka (ďalej len „PJ“).

V zmysle čl. 74 ods. 1 písm. c) nariadenia o spoločných ustanoveniach,¹ má RO „**účinné a primerané opatrenia a postupy na boj proti podvodom, pričom zohľadňuje zistené riziká**“. Kľúčová požiadavka č. 7 na systém riadenia a kontroly z prílohy XI nariadenia o spoločných ustanoveniach následne vyžaduje „**účinnú implementáciu primeraných opatrení na boj proti podvodom**“.²

V súlade so SRK, OO má úlohu koordinovať prijímanie a vykonávanie opatrení na boj proti podvodom pri zohľadnení identifikovaných rizík.

Usmernenie k riadeniu rizík podvodov programov Fondov pre oblasť vnútorných záležitostí (ďalej len „usmernenie“) je spoločné a záväzné pre všetky tri zložky RO. RO pri príprave tohto usmernenia vychádzal najmä z usmernenia EK EGESIF_14-0021-00 „Hodnotenie rizík podvodu a účinne a primerané opatrenia proti podvodom“, z nariadenia o spoločných ustanoveniach, zákona o príspevkoch z fondov EÚ,³ zo SRK a z usmernení odboru Národný úrad pre OLAF a Centrálného koordinačného orgánu.

Toto usmernenie nadobúda **platnosť** dňom jeho schválenia generálnym riaditeľom sekcie európskych programov MV SR, **účinnosť** je uvedená na prvej strane usmernenia.

2. DEFINÍCIE POJMOV PRE OBLASŤ SYSTÉMU RIADENIA RIZÍK PODVODOV

V súčasnej dobe sa často stretávame s rôznym používaním a vysvetľovaním pojmov viac-menej spätých s rizikami. Ide najmä o výrazy ako riziko, riadenie rizík, analýza rizík, hodnotenie rizík. Nie vždy sú použité v správnom kontexte, preto nasleduje stručná charakteristika základných pojmov.

- **Riziko**

¹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021).

² Príloha XI nariadenia o spoločných ustanoveniach: „Kľúčové požiadavky na systémy riadenia a kontroly“.

³ Zákon č. 121/2022 Z. z. o príspevkoch z fondov Európskej únie a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Existuje veľa definícií rizika, ale najčastejšie riziko definujeme ako možnosť, že nastane určitá skutočnosť, ktorá môže spôsobiť následné nežiadúce následky potenciálne politické, finančné, morálne škody alebo straty ako aj značné poškodenie dobrého mena politiky súdržnosti ako aj slovenskej vlády a orgánov EÚ.

Riziko z pohľadu jeho štruktúry možno definovať aj ako kombináciu pravdepodobnosti vzniku určitej udalosti a jej následkov. Je potrebné si uvedomiť, že pri každom druhu činnosti existuje možnosť výskytu udalosti a následkov, ktoré predstavujú príležitosť priaznivého výsledku (pozitívna stránka) alebo ohrozenie úspešnosti (negatívna stránka).

Pozitívnu stránku vyjadruje pravdepodobnosť, ktorá je akceptovaná protistranou ako perspektíva zisku (finančného i nefinančného). Vzhľadom na účel tohto materiálu sa zameriavame len na negatívnu stránku rizika a na z toho vyplývajúce možné nežiadúce dopady.

- **Nežiadúci dopad**

Výsledkom pôsobenia rizika je nežiadúci dopad, ktorý spočíva napríklad v:

- ohrozenie alebo ujme na majetku a právach štátu alebo územného samosprávneho celku, čerpaní alebo využívání verejných prostriedkov nehospodárnym, neefektívnym, neúčinným alebo neúčelným spôsobom,
- nedodržavání všeobecne platných právnych predpisov,
- narušení bezpečnosti informácií, ohrození bezpečnosti informácií a informačnej politiky,
- časovom a vecnom neplnení úloh, ktoré ohrozujú plnenie stanovených cieľov,
- výkone neefektívnych alebo neúčelových činností,
- nesplnení alebo predĺžení termínov splnenia stanovených úloh,
- nedodržaní požadovanej kvality,
- poškodení povesti orgánu verejnej správy, atď.

- **Analýza rizík**

Analýza rizík je špecifická metóda, podľa ktorej sa v orgáne verejnej správy identifikujú, vyhodnocujú a riadia riziká tak, že na základe vopred stanovených pravidiel sa o nich permanentne podávajú informácie príslušnej úrovni riadenia, ktorá prijíma adekvátne rozhodnutia. Analýza rizika je teda súčasťou riadenia rizík, ktoré spočíva v systematickom postupe, v ktorom sú riziká včas rozpoznávané, vyhodnocované a sú poskytované potrebné informácie na prijatie rozhodnutia o tom, ako zvládnuť predpokladané nežiadúce dopady.

- **Zvládanie rizík**

Zvládanie rizík je súbor opatrení prijatých orgánom verejnej správy pre minimalizáciu vzniku alebo zníženie nežiadúcich dopadov rizík.

- **Riadenie rizík**

Riadenie rizík je ústrednou časťou strategického riadenia a je definované ako identifikácia, analýza a ekonomické ovládanie rizík, ktoré môžu ohroziť dosahovanie cieľov organizácie, jej aktíva alebo zdroje. Zaoberá sa kladnými, ale aj zápornými stránkami rizika. Pomáha pochopiť potenciálne pozitíva a negatíva všetkých tých faktorov, ktoré môžu mať vplyv na organizáciu. Zvyšuje pravdepodobnosť úspechu a znižuje pravdepodobnosť zlyhania, ako aj neistoty dosiahnutia celkových cieľov organizácie. Je to trvalý a vyvíjajúci sa proces, ktorý preniká celou stratégiou organizácie. Metodicky analyzuje všetky riziká súvisiace s činnosťami organizácie v minulosti, a v súčasnosti pre ich minimalizovanie v budúcnosti.

Riadenie rizík sa integruje do prostredia organizácie prostredníctvom účinného systému riadenia. Jeho stratégia sa transformuje do taktických a prevádzkových cieľov, pričom priradzuje zodpovednosť každému vedúcemu zamestnancovi ako súčasť jeho pracovnej náplne. Podporuje povinnosť skladať účty, merať výkonnosť a primerane odmeňovať, čím podporuje efektivitu práce na všetkých úrovniach. Riadenie rizík je nepretržitá cieľavedomá systematická a plánovaná analytická činnosť (proces) organizovaná a riadená vedúcimi zamestnancami orgánu verejnej správy v oblasti jeho vnútorného kontrolného systému, finančného riadenia a iných činností, ktorá je schopná včas a efektívne odhaľovať, identifikovať, hodnotiť, minimalizovať alebo eliminovať existujúce alebo vznikajúce riziká v súvislosti s plnením stanovených cieľov a úloh.

Riadenie rizík je rýchlo sa rozvíjajúca činnosť, kde kľúčovými **prvkami sú**:

- primerané a zrozumiteľné formulovanie úloh a noriem pre riadenie rizík zo strany vedúceho orgánu verejnej správy,
- vytvorenie podmienok pre permanentnú diskusiu a výmenu informácií vo vnútri orgánu verejnej správy,
- pridelenie vlastníctva rizika, t. j. jednoznačné a konkrétne určenie zodpovednosti za proces analýzy rizík a vymedzenie právomoci pre ich riadenie,
- prijatie adekvátnych postupov a opatrení pre ich sledovanie a hodnotenie v rámci celého systému riadenia,
- vytvorenie primeraného mechanizmu tak, aby sa na procese riadenia rizík aktívne podieľali všetci zamestnanci orgánu verejnej správy.

Hlavné výhody riadenia rizík spočívajú v:

- skvalitnení rozhodovania v orgáne verejnej správy, a to na všetkých stupňoch,
- vytváraní prostredia vedomého akceptovania rizík na báze informovanosti,
- posilňovaní rentability zlepšením postupov pre riadenie rizík a znížením výdavkov na dopad rizík,
- určení zodpovednosti za riziko, jeho účinnom sledovaní a aktívnom a preventívnom prijímaní opatrení,
- jasnom zviditeľnení rizík vedúcemu orgánu verejnej správy a vedúcim zamestnancom a v prijatí jasných postupov na riešenie.

Hlavným cieľom riadenia rizika v organizácii by malo byť zabezpečenie prijatia najlepších možných postupov na identifikáciu, hodnotenie a efektívnu kontrolu rizika s cieľom zaručiť elimináciu alebo redukciu rizika na akceptovateľnú úroveň a zaručenie existencie systémov na sledovanie a opisovanie existujúcich a vznikajúcich rizík, ktoré by mohli poškodiť organizáciu.

Podvod je jedným z druhov nezrovnalostí, hlavným znakom je **úmyselné správanie** hospodárskeho subjektu (alebo opomenutie konania), ktoré **uvedie niekoho iného do omylu s cieľom vlastného obohatenia alebo spôsobenia škody inej osobe**.⁴ Pojem „podvod“ je užším pojmom ako pojem „nezrovnalosť“, ktorý zahŕňa aj neúmyselné správanie hospodárskeho subjektu.

Podvod⁵ poškodzujúci finančné záujmy EÚ v zmysle Smernice o boji proti podvodom predstavuje:

a) pokiaľ ide o výdavky nesúvisiace s verejným obstarávaním, akékoľvek konanie alebo opomenutie týkajúce sa:

⁴ https://anti-fraud.ec.europa.eu/olaf-and-you/report-fraud_sk

⁵ <https://www.olaf.vlada.gov.sk/zakladne-definie-a-pojmy/?csrt=5839612821611534922>

Čl. 3 ods. 2 Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1371 z 5. júla 2017 o boji proti podvodom, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie, prostredníctvom trestného práva
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017L1371>

- i) používania alebo predkladania falšovaných, nesprávnych alebo neúplných výkazov alebo dokladov, ktoré majú za následok spreneveru alebo neoprávnené zadržiavanie finančných prostriedkov alebo aktív z rozpočtu Únie alebo z rozpočtov spravovaných Úniou, alebo v jej mene;
- ii) neposkytnutie informácií v rozpore s konkrétnou povinnosťou, a to s rovnakým následkom; alebo
- iii) zneužitia takýchto finančných prostriedkov alebo aktív na iné účely, než na ktoré boli pôvodne poskytnuté;

b) pokiaľ ide o výdavky súvisiace s verejným obstarávaním, aspoň pokiaľ k nemu došlo v úmysle získať pre páchatel'a alebo inú osobu neoprávnený prospech, a to poškodením finančných záujmov Únie, akékoľvek konanie alebo opomenutie týkajúce sa:

- i) používania alebo predkladania falšovaných, nesprávnych alebo neúplných výkazov alebo dokladov, ktoré majú za následok spreneveru alebo neoprávnené zadržiavanie finančných prostriedkov alebo aktív z rozpočtu Únie alebo z rozpočtov spravovaných Úniou, alebo v jej mene;
- ii) neposkytnutie informácií v rozpore s konkrétnou povinnosťou, a to s rovnakým následkom; alebo
- iii) zneužitia takýchto finančných prostriedkov alebo aktív na iné účely, než na ktoré boli pôvodne poskytnuté, ktoré poškodzuje finančné záujmy Únie.

c) pokiaľ ide o iné príjmy, než sú príjmy z vlastných zdrojov založených na DPH uvedené v písmene d), akékoľvek konanie alebo opomenutie týkajúce sa:

- i) používania alebo predkladania falšovaných, nesprávnych alebo neúplných výkazov alebo dokladov, ktoré majú za následok protiprávny úbytok zdrojov rozpočtu Únie alebo rozpočtov spravovaných Úniou alebo v jej mene;
- ii) neposkytnutie informácií v rozpore s konkrétnou povinnosťou, a to s rovnakým následkom; alebo
- iii) zneužitia legálne nadobudnutého prospechu s rovnakým následkom;

d) pokiaľ ide o príjmy z vlastných zdrojov založených na DPH, akékoľvek konanie alebo opomenutie, ku ktorému došlo v rámci cezhraničných podvodných schém, týkajúce sa:

- i) používania alebo predkladania falšovaných, nesprávnych alebo neúplných výkazov alebo dokladov týkajúcich sa DPH, ktoré majú za následok úbytok zdrojov rozpočtu Únie;
- ii) neposkytnutie informácií týkajúcich sa DPH v rozpore s konkrétnou povinnosťou, a to s rovnakým následkom; alebo
- iii) predloženia správnych výkazov týkajúcich sa DPH na účely podvodného zamaskovania nezaplatenia alebo neoprávneného vzniku práv na vrátenie DPH.

3. ZODPOVEDNOSTI ZAMESTNANCOV RO PRI RIADENÍ RIZÍK PODVODOV

Riadenie rizík spadá do pôsobnosti manažmentu RO v rámci programov (teda MV SR ako orgánu verejnej správy). Účinné riadenie rizík na úrovni RO zabezpečuje Tím pre riadenie rizík podvodov.

Tím pre riadenie rizík podvodov tvoria **vedúci zamestnanci OZP, PJ a OO a zamestnanec OO**, ktorí sú zodpovední za identifikáciu, riadenie, monitorovanie a hodnotenie rizík podvodov.

Tím pre riadenie rizík podvodov pri vyhodnocovaní systému riadenia rizík berie do úvahy minimálne:

- povahu a rozsah negatívnych rizík,
- pravdepodobnosť, že sa takéto riziká stanú skutočnosťou,
- schopnosť organizácie minimalizovať pravdepodobnosť vzniku rizík a ich dopad na činnosť organizácie,
- vplyv ich rozhodnutí na riziká.

4. SYSTÉM RIADENIA RIZÍK

Za **riziko** možno považovať udalosť, resp. jav, ktorý môže svojím negatívnym pôsobením viesť k nesplneniu alebo len k čiastočnému naplneniu cieľov politik programov, a tým ovplyvniť schopnosť dosiahnuť očakávané výsledky.

Riadenie rizík je opakujúci sa proces, ktorý vykonáva tím pre riadenie rizík. Všetci zamestnanci RO sa podieľajú na implementácii prijatých opatrení.

Účelom tímu pre riadenie rizík podvodov je vyhodnocovať a identifikovať pre jednotlivé procesné oblasti výkonu činností RO potenciálne riziká podvodov súvisiacich s implementáciou a následne navrhovať opatrenia na minimalizovanie pravdepodobnosti ich vzniku, resp. zníženie ich dopadu (závažnosti).

Komunikácia tímu pre riadenie rizík podvodov sa vykonáva v elektronickej forme (zväčša e-mailom).

Tím pre riadenie rizík podvodov zasadá minimálne jedenkrát za kalendárny rok, vždy do 31. marca príslušného kalendárneho roka.

Tím pre riadenie rizík podvodov môže zasadať aj mimoriadne, na základe podnetov členov tímu pre riadenie rizík podvodov, vždy keď okolnosti v oblasti riadenia rizík budú vyžadovať neodkladné úpravy riadiacich a kontrolných systémov, úpravy v platnom zozname rizík podvodov, resp. pri prerokovaní a prijatí nových „dodatočných/doplňkových“ opatrení na elimináciu rizík alebo úprave existujúcich postupov pre elimináciu rizík. Vykonávanie činností, ako aj rozhodovanie zo strany tímu pre riadenie rizík podvodov je možné aj formou per rollam. Na zasadnutia tímu pre riadenie rizík podvodov zvoláva riaditeľ OZP všetkých členov. O riadnych ako aj mimoriadnych zasadnutiach sa vypracúva zápisnica.

5. FÁZY RIADENIA RIZÍK

V rámci Systému riadenia rizík sa vykonávajú činnosti v rámci nasledujúcich fáz:

- Identifikácia rizík
- Analýza a hodnotenie rizík
- Definovanie existujúcich kontrolných mechanizmov
- Navrhovanie opatrení a termínov

- Monitorovanie rizík a prijatých opatrení

5.1 IDENTIFIKÁCIA RIZÍK

Prvou fázou riadenia rizík je identifikácia potenciálnych rizík relevantných k programom použitím prílohy č. 2 „Nástroj na vlastné posúdenie“. Cieľom tejto fázy je na základe **usmernenia EGESIF_14-0021-00 zo dňa 16.06.2014 „Posúdenie rizika podvodu a účinné a primerané opatrenia proti podvodom“**⁶ z ktorého vychádza príloha č. 2 „Nástroj na vlastné posúdenie“ vytvoriť všeobecný zoznam rizík podvodov na úrovni RO a je prílohou tohto usmernenia (ďalej len „príloha č.1“). Aktualizovaný zoznam rizík podvodov, ktorý schvaľujú členovia tímu pre riadenie podvodov na svojich zasadnutiach je prílohou zápisu zo stretnutia zo zasadnutia.

Riziká na úrovni RO sa členia predovšetkým na vnútorné (ich pôvod vychádza z interného prostredia, napr. organizačné zmeny na úrovni úradu MV SR) a vonkajšie (ich pôvod je mimo rámca pôsobnosti úradu MV SR, napr. legislatívne zmeny, funkčnosť IKT, ktoré nespravuje úrad MV SR atď.).

V zozname rizík podvodov sú sledované všeobecné vyskytujúce riziká ovplyvňujúce rámec riadených procesov implementácie, ktorých hlavnou charakteristikou je úmyselná aplikácia takých postupov, ktoré vedú k podozreniu z podvodu alebo priamo k podvodu. Riziká v zozname rizík podvodov sa sledujú ako interné (na úrovni RO) a externé (na úrovni procesov žiadateľa / prijímateľa).

Nakoľko identifikácia rizík podvodov nie je obmedzená iba na členov tímu pre riadenie rizík podvodov, môže byť riziko potenciálne alebo riziko reálne identifikované z úrovne každého zamestnanca RO. V takom prípade je zamestnanec RO povinný o tejto skutočnosti informovať priamo svojho nadriadeného. Všetky informácie (podnety) budú vyhodnocované tímom pre riadenie rizík podvodov, ktorý v prípade relevantnosti zaradi identifikované riziko do zoznamu rizík podvodov.

5.2 ANALÝZA A HODNOTENIE RIZÍK

Identifikované riziká podvodov zahrnuté v zozname rizík podvodov vytvorené použitím prílohy č. 2 „Nástroj na vlastné posúdenie“ sú analyzované a hodnotené členmi tímu pre riadenie rizík podvodov z hľadiska ich hrubého dopadu a hrubej pravdepodobnosti vzniku (ktoré sú posudzovanými atribútmi) s cieľom určiť **celkový mieru rizika – HRUBÉ RIZIKO** (súčin bodového ohodnotenia atribútov rizika – významnosti a pravdepodobnosti vzniku), t. j. ich dopad na plnenie cieľov.

Každé identifikované riziko uvádzané v zozname rizík podvodov sa eviduje v nasledujúcej štruktúre:

- 1.) referenčné označenie rizika;
- 2.) názov rizika;
- 3.) opis rizika – popis vplyvov rizika na Systém riadenia a kontroly;
- 4.) koho sa týka dané riziko? – tu sú uvedené podrobnosti o subjektoch, v ktorých sú jednotlivci alebo aktéri zapojení do páchania podvodov, napríklad RO, prijímateľa, tretie strany a pod.;
- 5.) je riziko interné (v rámci RO), externé alebo je výsledkom kolúzie? – tu sa uvedú podrobnosti, či by bol podvod interný (iba v rámci RO), externý (iba v rámci jedného z orgánov, ktoré sú mimo RO) alebo by bol výsledkom kolúzie (týkal by sa jedného z viacerých orgánov)

Zoznam rizík podvodov za jednotlivé oblasti:

- 1.) Výber uchádzača (výber projektov)

⁶ https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/guidance/guidance_fraud_risk_assessment_sk.pdf

- 2.) Implementácia (realizácia programov, vykonávanie kontrol RO)
- 3.) Platby
- 4.) Priame obstarávanie RO

Charakteristika atribútov rizika

- A. **Významnosť / dopad (D)** – vyjadruje mieru dôležitosti a závažnosti negatívneho dopadu v prípade, že sa riziko vyskytne; čím má významnosť priradenú vyššiu hodnotu, tým je väčšia významnosť negatívneho dopadu rizika na ciele – hodnotenie atribútu prebieha na stupnici v tabuľke „Stupnica pre hodnotenie Významnosti / dopadu (D) rizika“ tejto kapitoly.
- B. **Pravdepodobnosť vzniku / opakovateľnosť (P)** – vyjadruje mieru pravdepodobnosti vzniku nepriaznivej udalosti, resp. vzniku rizika; čím má pravdepodobnosť priradenú vyššiu hodnotu, tým je vyššia pravdepodobnosť vzniku nepriaznivej udalosti a jej opakovateľnosti – hodnotenie atribútu prebieha na stupnici uvedenej v tabuľke „Stupnica pre hodnotenie Pravdepodobnosti vzniku / opakovateľnosti (P) rizika“ tejto kapitoly.

Posudzovanie atribútov rizika

Kvantitatívne vyjadrenia atribútov rizika sa vykonáva na stupniciach dopadu rizika (D) a pravdepodobnosti rizika (P), ktoré sú odvodené z Komplexnej analýzy.

Tabuľka: Stupnica pre hodnotenie Významnosti / Dopadu (D) rizika

Dopad rizika (D) – os x	Posudzovaný rozsah (školská hodnotiacia stupnica)	Stupeň dopadu	Slovné vyjadrenie závažnosti dopadu rizik na úrovni systémov riadenia a kontroly	Slovné vyjadrenie závažnosti dopadu rizik možného podvodu	Odvođený počet bodov
	1	obmedzený	<i>zanedbateľný</i>	dopad zanedbateľný	1
	2	malý	<i>dopad nízky</i>	obmedzený dopad	2
	3	veľký	<i>dopad veľmi významný</i>	veľký dopad	3
	4	veľmi veľký	<i>dopad neprijateľný</i>	formálne vyšetrovanie zainteresovanými subjektmi	4

Tabuľka: Stupnica pre hodnotenie Pravdepodobnosti vzniku / Opakovateľnosti (P) rizika

Pravdepodobnosť výskytu rizika (P) – os y	Stupeň pravdepodobnosti	Slovné vyjadrenie pravdepodobnosti výskytu rizika	Odvođený počet bodov
	veľmi malá	<i>takmer nikdy</i>	1

malá	zriedkavo	2
vysoká	niekedy	3
veľmi vysoká	často	4

Celková miera rizika

Celková miera rizika je istá miera ohrozenia, t.j. ide o merateľnú veličinu, vyjadrená ako matematická operácia súčinu (ide o tzv. karteziánsky súčin, usporiadanú dvojicu prvkov).

$$CMR = D \times P$$

Legenda:

CMR = Celková miera rizika;

D = stupeň závažnosti dopadu rizika/jeho dôsledku (vyhodnocuje sa na škále pridelovaných hodnôt určených z KA - 1 až 4);

P = pravdepodobnosť vzniku/opakovanie negatívneho javu/faktoru (vyhodnocuje sa na škále pridelovaných hodnôt určených z KA - 1 až 4);

Posúdenie celkovej miery rizika

Hodnotenie rizika je etapa, v ktorej sa zhodnotia riziká na základe kritérií s akceptovateľnou oblasťou rizika s cieľom vylúčenia nebezpečenstva s neprijateľnou (kritickou) oblasťou rizika. Pri hodnotení rizika vychádzame z prílohy č. 2 „Nástroj na vlastné posúdenie“.

Pre zabezpečenie systematického a homogénneho hodnotenia rizík na úrovni systémov riadenia a kontroly sú pre účely hodnotenia vykonávanej tímom pre riadenie rizík podvodov zadefinované jednoznačné rozhodovacie parametre (na priradenie hodnoty atribútom rizika – významnosti a pravdepodobnosti vzniku):

Pre oblasť posúdenia rizík možného podvodu možno analogicky odvodiť rozhodovacie parametre (na priradenie hodnoty atribútom rizika – významnosti a pravdepodobnosti vzniku):

- A.) **zanedbateľné alebo mierne riziko** – oblasť prijateľných rizík – dopad zanedbateľný, resp. obmedzený – môže predstavovať také konanie, pri ktorom nie je možné jednoznačne preukázať podvodného konania (úkony bez alebo s nízkym finančným dopadom) – možným dopadom je oneskorené dosiahnutie operačného cieľa;
- B.) **stredné riziko** – oblasť významných rizík s potrebou aplikácie doplňujúcich opatrení/protiopatrení (v rámci tzv. Akčného plánu) v existujúcich postupoch v odhaľovaní podvodov – môže ísť o individuálne konanie týkajúce sa napr. jedného projektu – je potrebné analyzovať účinnosť existujúcich postupov a určiť aplikáciu doplňujúcich postupov, resp. navrhnuť zefektívnenie, úpravu alebo inováciu postupov odhaľovania možných podvodov a tieto zaviesť do praxe – možným dopadom je ohrozenie dosiahnutia operačného cieľa a plnenie strategického cieľa je v sklze;
- C.) **kritické riziko** – oblasť neprijateľných (kritických) rizík s povinnou implementáciou systémových postupov – obzvlášť závažný charakter podvodu alebo je do neho zapojených viacero prijímateľov, je potrebné analyzovať účinnosť existujúcich ako aj doplňujúcich postupov na odhaľovanie podvodov, navrhnuť nové postupy pre odhaľovanie podvodov a okamžite tieto zaviesť do praxe – možným dopadom je ohrozenie dosiahnutia strategického cieľa.

V oblasti riadenia rizík podvodov sú postupy orientované predovšetkým na určovanie indikátorov podvodu, za samotné vyšetrovanie, resp. súdne konanie v právnom rámci SR zodpovedajú orgány činné

v trestnom konaní a súdne orgány, v uvedenom rámci musí RO zabezpečiť predovšetkým operatívnu spoluprácu s uvedenými orgánmi.

Posúdenie Celkovej miery rizika sa vykonáva na rozhodovacej matici, ktorá podľa hodnoty CMR triedi jednotlivé riziká na 3 základné rizikové oblasti:

Obrázok: Matica rizík

Pravdepodobnosť výskytu rizika					
veľmi vysoká	4	4	8	12	16
vysoká	3	3	6	9	12
malá	2	2	4	6	8
veľmi malá	1	1	2	3	4
Dopad rizika		1	2	3	4
		obmedzený	malý	veľký	veľmi veľký

Sú stanovené 3 oblasti / stupne / matice akceptovateľnosti rizík:

- **Zelená farba polí** = oblasť prijateľných rizík a implementácia interných administratívnych opatrení;
- **Žltá farba polí** = oblasť významných rizík s potrebou aplikácie doplňujúcich opatrení (v rámci tzv. Akčného plánu) v existujúcom Systéme riadenia a kontroly;
- **Červená farba polí** = oblasť neprijateľných (kritických) rizík, potreba implementácie systémových opatrení.

5.3 DEFINOVANIE EXISTUJÚCICH KONTROLNÝCH MECHANIZMOV

V tejto fáze riadenia rizík členovia tímu pre riadenie rizík podvodov priradia rizikám uvedeným v zozname rizík podvodov existujúce kontrolné mechanizmy navrhnuté v procedúrach tohto Usmernenia alebo navrhnu existujúce nástroje na elimináciu rizík.

Vhodnosť a účinnosť existujúcich kontrolných mechanizmov bude priebežne overovaná v rámci implementácie.

Kontrola zameraná na prevenciu a odhaľovanie podvodov, je súčasťou existujúcich kontrolných mechanizmov a zásadné postupy pre ich prevenciu sú uvedené v zozname rizík podvodov.

Ak existujúce kontrolné mechanizmy vedú k zníženiu celkovej miery rizík na akceptovateľnú úroveň, je možné ich považovať za dostatočné a nie je potrebné navrhovať nové opatrenia na elimináciu identifikovaných rizík.

Ak sú identifikované nedostatky v existujúcich kontrolných mechanizmoch, t.j. existujúce kontrolné mechanizmy nevedú k zníženiu celkovej miery rizík na akceptovateľnú úroveň, je potrebné, aby tím pre riadenie rizík podvodov prerokoval nové opatrenia na elimináciu rizík (relevantné najskôr v druhom roku hodnotenia rizík, a len v prípade realizácie príslušnej procesnej oblasti, v rámci ktorej bolo riziko identifikované).

5.4 NAVRHNUTIE OPATRENÍ A TERMÍNOV

V prípade potvrdenia nedostatočnosti existujúcich kontrolných mechanizmov (vhodnosti a účinnosti) je potrebné navrhnúť a prijať opatrenia vo forme zlepšenia systému riadenia a kontroly.

Navrhovanie opatrení vrátane zodpovednosti a termínu na ich prijatie je v kompetencii tímu pre riadenie rizík podvodov. Pri navrhovaní opatrení členovia tímu pre riadenie rizík podvodov zohľadnia existujúce riadiace a kontrolné mechanizmy, schopnosť týchto mechanizmov eliminovať riziko, včasnosť prejavu eliminácie rizika prijatím navrhovaného opatrenia a kapacity spojené s prijatím navrhovaného opatrenia.

Ku každému riziku v zozname rizík podvodov členovia tímu pre riadenie rizík podvodov:

- A.) v prípade potvrdenia nedostatočnosti existujúcich kontrolných mechanizmov navrhnú opatrenie na eliminovanie rizika, resp. minimalizovanie jeho dopadu (základnými informačnými zdrojmi na navrhnutie opatrení sú napr. skúsenosti z predchádzajúcich programových období, brainstorming atď.);
- B.) určia zodpovednosť za prijatie opatrenia, na základe posúdenia, do akej miery vie RO riziku predísť (t.j. zabrániť jeho vzniku) a do akej miery vie riziko v prípade jeho vzniku riadiť a riešiť;
- C.) stanoví termín na prijatie navrhnutých opatrení (mesiac/rok, priebežne apod.);
- D.) uvedú potenciálny dopad.

V prípade všetkých rizík je potrebné, aby členovia tímu pre riadenie rizík podvodov pri stanovení termínov na prijatie opatrení zohľadnili potrebu ich čo najskoršieho prijatia.

Na začiatku programového obdobia sa vychádza z predpokladu, že systém kontrolných mechanizmov je nastavený dostatočne a správne.

5.5 MONITOROVANIE RIZÍK A PRIJATÝCH OPATRENÍ

Tím pre riadenie rizík podvodov zodpovedá za riadny výkon navrhnutých opatrení a zároveň aj za riadne monitorovanie / vykazovanie prijatých opatrení v súlade s pokynmi uvedenými v platnom zozname rizík podvodov.

Pravdepodobnosť a významnosť každého rizika sa v čase môže meniť a preto tím pre riadenie rizík podvodov vykonáva monitorovanie rizík a zároveň aj vykonáva hodnotenie plnenia navrhnutých opatrení a ich efektívnosť minimálne na každom riadnom zasadnutí. Hodnotenie rizík sa vykonáva ako bod programu riadneho zasadnutia tímu pre riadenie rizík podvodov alebo môže byť predmetom mimoriadneho zasadnutia.

Monitorovaním rizík, hodnotením účinnosti a efektívnosti Systému riadenia rizík a vyhodnocovaním nápravných opatrení sa tím pre riadenie rizík podvodov zaoberá na každom riadnom zasadnutí, ak to povaha navrhnutých doplnených opatrení nevyžaduje častejšie.

6. ŠPECIFICKÉ USTANOVENIA PRE RIADENIE RIZÍK PODVODOV

Dohovor vypracovaný na základe článku K. 3 Zmluvy o Európskej únii o ochrane finančných záujmov Európskych spoločenstiev (ďalej len „Dohovor“),⁷ definuje „podvod“ v súvislosti s výdavkami ako úmyselný čin alebo opomenutie súvisiace s:

- používaním alebo predkladaním nepravých, nesprávnych alebo neúplných výkazov alebo dokumentov, ktoré majú za následok odcudzenie alebo protiprávne zadržanie finančných prostriedkov zo všeobecného rozpočtu Európskych spoločenstiev alebo rozpočtov spravovaných Európskymi spoločenstvami alebo v ich mene,
- nezverejnením informácií v rozpore s konkrétnou povinnosťou, ktoré má rovnaký účinok,
- nesprávnym použitím týchto finančných prostriedkov na iné účely ako sú tie, na ktoré boli pôvodne vyčlenené;

a v súvislosti s príjmami ako každý úmyselný čin alebo opomenutie súvisiaci s:

- používaním alebo predkladaním nepravých, nesprávnych alebo neúplných výkazov alebo dokumentov, ktoré majú za následok nezákonný úbytok prostriedkov zo všeobecného rozpočtu Európskych spoločenstiev alebo z rozpočtov spravovaných Európskymi spoločenstvami alebo v ich mene,
- nezverejnením informácií v rozpore s konkrétnou povinnosťou, ktoré má rovnaký účinok,
- nesprávnym použitím právoplatne nadobudnutého zisku, ktoré má rovnaký účinok.

„Podozrenie z podvodu“ označuje nezrovnalosť, ktorá vyvolá začatie správneho alebo súdneho konania na vnútroštátnej úrovni s cieľom zistiť existenciu úmyselného konania, najmä podvodu, ako sa uvádza v čl. 1 ods. 1 písm. a) Dohovoru.

Nakoľko podozrenia z podvodu alebo korupcie môžu značne poškodiť dobré meno politiky súdržnosti ako aj slovenskej vlády a orgánov EÚ, RO zverejňuje všetky informácie o podvodoch alebo korupcii, ktoré má k dispozícii, a vymieňa si ich s vnútroštátnymi útvarmi zodpovednými za vyšetrowanie podvodu prípadne s odborom Národný úrad pre OLAF. RO uplatňuje politiku nulovej tolerancie voči podvodom a korupcii a má zavedený spoľahlivý systém kontroly, ktorý je navrhnutý tak, aby sa v najväčšej možnej miere predchádzalo podvodom a aby sa zabezpečilo ich odhalenie a náprava dôsledkov, v prípade, že k nim dôjde.

Úlohou RO v oblasti boja proti podvodom je uplatňovať legálne, etické a morálne štandardy, dodržiavať princípy integrity, objektivity a poctivosti, zaviesť v rámci svojich systémov riadenia a kontroly účinné a primerané opatrenia v boji proti podvodom, pri zohľadnení identifikovaných rizík.

Cieľom je zabráňovať vzniku podvodom prostredníctvom štruktúrovaného prístupu pozostávajúceho zo štyroch základných prvkov: prevencia - predchádzanie podvodom a nezrovnalostiam, detekcia, náprava a stíhanie.

⁷ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:41995A1127\(03\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:41995A1127(03))

6.1 PREVENCIA

V zmysle čl. 63 ods. 2 nariadenia EP a Rady č. 2018/1046⁸ je SR povinná prijať všetky potrebné opatrenia vrátane legislatívnych, regulačných a administratívnych opatrení na ochranu finančných záujmov EÚ, a to vrátane predchádzania nezrovnalostiam a podvodom, ich odhaľovaniu a zaisteniu nápravy.

Prevenčia má zabrániť vzniku stavu (obmedziť faktory vedúce k vzniku podvodu – motív/tlak, príležitosť, zdôvodnenie), pri ktorom dochádza k ohrozeniu alebo poškodzovaniu finančných záujmov EÚ a SR prostredníctvom podvodných praktík. Základom prevencie v oblasti boja proti podvodom sú účinné právne predpisy a systémy riadenia a kontroly zamerané na ochranu verejných záujmov, ktoré obsahujú prvky posilňujúce riadne finančné hospodárenie.

Vzhľadom na ťažkosti pri dokazovaní podvodného konania a náprave poškodenia dobrého mena dotknutých subjektov je žiadúce, aby sa zabránilo podvodnému konaniu prostredníctvom preventívnych opatrení zameraných na obmedzovanie príležitostí k páchaniu podvodov.

Opatrenia zavádzané v oblasti prevencie zo strany RO možno rozdeliť do dvoch hlavných skupín:

Presadzovanie kultúry odmietajúcej podvodné konanie

- A. RO vo všetkých rozhodovacích procesoch dbá na to, aby u zainteresovaných osôb vystupujúcich na strane žiadateľov a osôb vystupujúcich na strane rozhodujúcich a hodnotiacich subjektov nedochádzalo k **stretu verejných a súkromných záujmov** (k zaujatosti); každá zainteresovaná osoba je povinná zaujatosť **písomne bezodkladne oznámiť** RO. Ak je touto osobou zamestnanec RO, písomne oznámi túto skutočnosť svojmu príslušnému najbližšiemu nadriadenému zamestnancovi ako aj generálnemu riaditeľovi príslušnej sekcie ministerstva ihneď ako sa o ňom dozvie. Riadiaci orgán vylúči osobu, ktorá je v konflikte záujmov, na základe oznámenia alebo z vlastného podnetu. RO o vylúčení písomne informuje vylúčenú osobu a vylúčená osoba sa na činnostiach, ktorých sa konflikt záujmov týka, ďalej nezúčastňuje. RO je povinný archivovať písomný záznam z vyhodnotenia situácie nasvedčujúcej konflikt záujmov spolu s podpornou dokumentáciou.
- B. v zmysle Zákona o štátnej službe a služobnej zmluvy je štátny zamestnanec povinný **zachovať mlčanlivosť o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel v súvislosti s vykonávaním štátnej služby, a ktoré v záujme služobného úradu nemožno oznamovať iným osobám**; zdržať sa konania, ktoré by mohlo viesť ku konfliktu záujmov služobného úradu s osobnými záujmami, najmä nezneužívať informácie získané v súvislosti s vykonávaním štátnej služby na vlastný prospech alebo na prospech iného;
- C. **zvyšovanie povedomia o podvodoch a možných rizikách vzniku podvodov medzi zamestnancami RO** (napr. prostredníctvom školení, samoštúdia, distribúciou kontaktov na nahlásenie podvodov a nezrovnalostí, aktívnou spoluprácou s odborom Národný úrad pre OLAF);
- D. **zavedenie Politiky boja proti podvodom** (vid'. príloha č.3)

⁸ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) č. 2018/1046 z 18. júla 2018 o rozpočtových pravidlách, ktoré sa vzťahujú na všeobecný rozpočet Únie, o zmene nariadení (EÚ) č. 1296/2013, (EÚ) č. 1301/2013, (EÚ) č. 1303/2013, (EÚ) č. 1304/2013, (EÚ) č. 1309/2013, (EÚ) č. 1316/2013, (EÚ) č. 223/2014, (EÚ) č. 283/2014 a rozhodnutia č. 541/2014/EÚ a zrušení nariadenia (EÚ, Euratom) č. 966/2012 v platnom znení („Nariadenie o rozpočtových pravidlách“).

- E. zavedenie pravidla **zákazu konfliktu záujmov** (vid'. Manuál procedúr, Manuál Platobnej jednotky a Manuál kontroly verejného obstarávania v platných zneniach).

Posilňovanie kontrolných mechanizmov

- A. jednoznačné stanovenie kompetencií a zodpovedností až na úroveň pracovných pozícií;
- B. identifikácia, aktualizácia a pravidelné vyhodnocovanie rizík vrátane rizík podvodu a prijímanie opatrení (ak relevantné) na zníženie dopadu (celkovej miery) rizík prostredníctvom tímu pre riadenie rizík podvodu;

6.2 DETEKCIA

Aktívny prístup k identifikácii podvodov prispieva k zvýšeniu pravdepodobnosti ich odhalenia a prostredníctvom včasného odhalenia podvodov minimalizuje ich dopad. Zamestnanci RO sú povinní všimnúť si potenciálne podvodné konanie a reagovať naň. Nakoľko preventívne opatrenia nepredstavujú absolútny nástroj na zabránenie vzniku podvodov, RO zavádza najmä tieto detekčné opatrenia, ktorých účelom je včas odhaľovať podvodné konanie:

- A. sledovanie výskytu tzv. „indikátorov podvodu“**, ktoré upozorňujú na možnú podvodnú aktivitu. Ich prítomnosť automaticky neznamená podvodné konanie. V každom prípade ale vyžadujú hlbšie preverenie s cieľom potvrdiť, alebo vyvrátiť domnienku o podvodnom konaní. K indikátorom podvodu v zmysle usmernenia EK⁹ patria napr.:

Oblasť podvodov súvisiacich so zadávaním zákaziek a verejným obstarávaním

- zvýhodňovanie niektorého z uchádzačov vo VO (napr. poskytovaním interných informácií),
- nedostatočná špecifikácia predmetu VO,
- únik informácií,
- manipulácia s predloženými cenovými ponukami (napr. zámena cenovej ponuky, strata cenovej ponuky),
- rozdelenie predmetu obstarávania s cieľom vyhnúť sa postupu zadávania zákaziek v zmysle zákona o VO (napr. po sebe nasledujúce súvisiace VO s rovnakým víťazom – dodávateľom s hodnotou zákazky (tesne) pod limitmi pre VO),
- neopodstatnené uprednostňovanie jedného dodávateľa zamestnancom zodpovedným za VO v priebehu určitého časového obdobia,
- nezdokladované a časté zmeny zmlúv, pričom sa zvyšuje hodnota zákazky,
- podozrenie z korupcie (napr. úplatky),
- podozrenie z konfliktu záujmov,
- podozrenie z kolúzneho správania,
- vysoké percento úspešnosti jedného uchádzača pri súťažných metódach,
- zmeny v predložených ponukách v rámci VO po ich prijatí,
- rovnaké sídlo prijímateľa (obstarávateľa) a dodávateľa,

⁹ Usmernenie EK COCOF 09/0003/00-SK zo dňa 18.02.2009.

- podobné faktúry od jedného dodávateľa predložené v rámci rozdielnych zákaziek, resp. viaceré faktúry s rovnakou sumou, číslom faktúry, dátumom apod.,
- dodávateľské faktúry na viac ako jednu zákazku za rovnaké časové obdobie,
- fakturované tovary alebo služby nie sú zaúčtované alebo zaevidované v majetku,
- nadmerné alebo neobvyklé mzdové náklady,
- chýbajúce pracovné výkazy,
- rovnaké náklady na materiál účtované pri viac ako jednej zákazke,
- nesúlad medzi výsledkami skúšok a kontrol a zmluvnými nárokmi a podmienkami,
- nedodržiavanie podmienok zmluvy (napr. neuplatňovanie sankcií, tolerovanie nekvality),
- poskytovanie platieb dodávateľom za fiktívne plnenia alebo za plnenie, ktoré nebolo realizované v deklarovanom rozsahu,
- poskytovanie platieb dodávateľom bez súpisu vykonaných prác a dodávok;

Oblasť podvodov spojených s mzdovými nákladmi a poradenskými službami

- charakteristické modely fakturácie,
- náhle, významné zmeny vo fakturácii,
- zníženie fakturovaných sadzieb na projektoch a zákazkách, ktoré prekročili rozpočet alebo sa mu približujú,
- neúmerný podiel zamestnancov fakturovaných ako nepriame náklady,
- veľký počet zamestnancov preklasifikovaných z priamych na nepriame mzdové náklady alebo naopak,
- tí istí zamestnanci neustále preklasifikovaní z priamych na nepriame mzdové náklady alebo naopak,
- nedostatočné vnútorné kontroly fakturácie pracovnej sily, napr. pracovné výkazy zamestnancov podpísané vopred, vyplnené nadriadeným, vyplnené ceruzkou alebo vyplnené na konci obdobia fakturácie,
- skutočný počet hodín a sumy v eurách sústavne na úrovni rozpočtovaných súm alebo blízko nej,
- používanie opravných položiek v účtovníctve s cieľom presunúť náklady medzi zákazkami, obchodnou činnosťou,
- výrazné prírastky alebo úbytky v účtovaní na citlivých účtoch,
- pracovný čas zamestnanca účtovaný inak ako súvisiace cestovné náklady
- od odborných zamestnancov sa požadovalo, aby odpracovali značné množstvo nezaplatených nadčasov na viacerých projektoch (priame i nepriame mzdové náklady),

- za vlastných zamestnancov sa fakturuje iba obvyklá pracovná doba odpracovaná ktorýkoľvek deň počas dlhšieho obdobia,
- systém, v ktorom manažment nariadi nadčasy bez náhrady, hoci bonus pre zamestnancov je založený na odpracovaných nadčasoch,
- prekročené zákazky/projekty odpracované iba počas neplatených hodín.
- žiadne oficiálne podpísané dohody alebo zmluvy, avšak vyplatené vysoké sumy za „poskytnuté služby“ na základe faktúr s malým množstvom konkrétnych údajov,
- oficiálne dohody alebo zmluvy existujú, sú však neurčité, pokiaľ ide o služby, ktoré sa majú poskytnúť a na odôvodnenie výdavkov neexistujú žiadne podporné doklady, ako napr. podrobné faktúry, správy z ciest alebo štúdie,
- uhradené služby sa použili s cieľom nenáležitým spôsobom získať, distribuovať alebo používať informácie alebo údaje chránené zákonom alebo inou právnou normou,
- uhradené služby boli určené na nenáležité ovplyvnenie procesu obstarávania, vyhodnotenia ponuky, výberu dodávateľov alebo rokovania o zmluve, jej zmene alebo nároku. Nezáleží na tom, či ide zmluvu s hlavným dodávateľom alebo akýkoľvek subdodávateľom,
- zaplatené služby sa obstarali alebo poskytli spôsobom, ktorý porušil normu zakazujúcu nekalé obchodné praktiky alebo konflikt záujmov,
- výrazné rozdiely medzi navrhovanými a skutočnými jednotkovými nákladmi alebo množstvami, ktoré nezodpovedajú zmenám rozsahu práce alebo požiadavkám na pracovné miesto,
- fakturácia jednotlivých úloh neustále na hraničnej úrovni stanovenej v zmluve. Výnimkou by bolo, ak by sa v zmluve/objednávke prác uvádzalo, koľko hodín sa má fakturovať,
- konkrétni jednotlivci navrhnutí ako „kľúčoví zamestnanci“ nepracujú na zákazke,
- navrhované pracovné sily sa nezakladajú na existujúcich pracovných silách. Je potrebný veľký počet novoprijatých zamestnancov. Sadzby pre novoprijaté pracovné sily sú výrazne nižšie ako navrhované,
- kvalifikácia zamestnancov nezodpovedá kvalifikačným požiadavkám stanoveným pre ich pracovnú kategóriu alebo zmluvným požiadavkám,
- mzdové náklady na zamestnancov fakturované spoločnosťou zvyčajne ako nepriame, sú v rámci zákazky/zmluvy účtované ako priame mzdové náklady,
- pracovný čas partnerov, administratívnych pracovníkov, manažmentu a ostatných zamestnancov sa fakturuje v rozpore so zmluvnými podmienkami alebo zavedenými účtovnými pravidlami a postupmi spoločnosti.

B. zvyšovanie schopnosti zamestnancov RO v kontrolných a monitorovacích funkciách identifikovať indikátory podvodu (napr. prostredníctvom školení, samoštúdiá a výmeny skúseností);

C. implementácia systému na oznamovanie podozrení z podvodov (tzv. „whistleblowing system“), ktorého kľúčovým prvkom je ochrana oznamovateľov podvodného konania v pracovnoprávnom vzťahu v zmysle Zákona č. 54/2019 Z.z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov:

- nahlasovanie potenciálnych rizík vrátane podozrení z podvodu a nezákonného konania bezodkladne svojmu nadriadenému - o spôsobe vybavenia podnetov rozhodne tím pre riadenie rizík podvodu; podozrenia z podvodu budú postúpené príslušným orgánom v zmysle platnej legislatívy SR a EÚ, ak relevantné;
- nahlasovanie korupcie cez „Antikorupčnú linku“ zriadenú Úradom vlády SR (bezplatné telefónne číslo 0800 111 001), www.bojprotikorupcii.vlada.gov.sk - o spôsobe vybavenia podnetov rozhoduje Úrad vlády SR, sekcia kontroly a prevencie korupcie;
- nahlasovanie podozrení z trestných činov (najmä podozrení z podvodu v zmysle Dohovoru) alebo inej nezákonnej činnosti, s dopadom na finančné prostriedky EÚ a SR na e-mailovú adresu infoirq@minv.sk - o spôsobe vybavenia podnetov rozhodne Národná protikorupčná jednotka, ktorej operatívni pracovníci posúdia podozrenie z nezákonnej trestnej činnosti, nahlasovanie podozrenia z korupcie na národnej úrovni v SR je možné vykonať e-mailom/telefonicky na adresu :

Národná protikorupčná jednotka
expozitúra Bratislava
Račianska 45
812 72 Bratislava
tel.: 09610 56371
fax: 09610 59151
e-mail: korupcia@minv.sk

- anonymné nahlasovanie podozrení z podvodov a nezrovnalostí s dopadom na finančné prostriedky EÚ Európskemu úradu pre boj proti podvodom (ďalej len „OLAF EK“) <https://fns.olaf.europa.eu/> - o spôsobe vybavenia podnetov rozhoduje OLAF EK.

V zmysle § 3 ods. 2 Trestného poriadku štátne orgány, vyššie územné celky, obce a iné právnické osoby sú povinné bezodkladne oznamovať orgánom činným v trestnom konaní skutočnosti nasvedčujúce tomu, že bol spáchaný trestný čin a včas vybavovať dožiadania orgánov činných v trestnom konaní a súdov.

6.3 NÁPRAVA A STÍHANIE

V procese implementácie je RO povinný bezodkladne oznámiť identifikované podozrenie z podvodu v súlade s požiadavkami SR a EÚ príslušnému orgánu zodpovednému za vyšetrovanie.

V prípade akéhokoľvek podozrenia, že bol v procese implementácie programov spáchaný trestný čin (napr. trestný čin machinácie pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe, subvenčný podvod, poškodzovanie finančných záujmov EÚ, falšovanie a pozmeňovanie verejnej listiny, úradnej pečate, úradnej uzávery, úradného znaku a úradnej značky v súlade s Trestným zákonom) podľa § 3 ods. 2 Trestného poriadku, je RO povinný túto skutočnosť **bezodkladne oznámiť orgánom činným**

v trestnom konaní (napr. Generálna prokuratúra SR, Prezídium policajného zboru - Národná kriminálna agentúra).

Oznamovanie podozrení z podvodu príslušným orgánom vykonáva SEP a SE v spolupráci s odborom právnych služieb MV SR v súlade s platným Organizačným poriadkom MV SR.

V prípade potvrdenia podozrenia z podvodu nasleduje konanie upravené zákonom podľa toho, ktorý orgán podozrenie potvrdil (napr. správne, trestné, občianskoprávne alebo disciplinárne konanie). Následne RO prehodnotí nastavené riadiace a kontrolné systémy súvisiace s podvodom s cieľom identifikácie nedostatkov a prijatia nápravných opatrení, pozastaví financovanie projektu, zaeviduje/aktualizuje nezrovnalosť a pod. (ak relevantné). Je potrebná okamžitá aktivita zamestnancov v oblasti nápravných opatrení.

6.4 KOORDINÁCIA NA NÁRODNEJ ÚROVNI

Európska komisia zriadila za účelom zvýšenia účinnosti boja proti podvodom s finančnými prostriedkami EÚ rozhodnutím č. 1999/352/ES z 28. apríla 1999 **Európsky úrad pre boj proti podvodom (ďalej len „OLAF“)** so sídlom v Bruseli. OLAF je nezávislý úrad zodpovedný za vykonávanie vyšetrovaní podvodov, korupcie a iných nezákonných činností, vrátane zneužitia úradnej moci v rámci európskych inštitúcií.

V zmysle § 8 zákona o príspevkoch z fondov EÚ je **Orgánom zabezpečujúcim ochranu finančných záujmov** fondov EÚ v SR **Úrad vlády SR**,¹⁰ Odbor Národný úrad pre OLAF. Tento orgán je zároveň **koordináčnym útvarom pre boj proti podvodom**¹¹ a poskytuje súčinnosť pri administratívnom vyšetrovaní.¹² Zabezpečuje, koordinuje a monitoruje výmenu informácií medzi subjektmi verejnej správy a vo vzťahu k orgánom EÚ, ak ide o podozrenia z podvodov a ďalších protiprávných konaní. RO poskytuje Úradu vlády SR súčinnosť pri plnení jeho úloh.

Sieť AFCOS (Anti-fraud coordination service - Koordináčny útvar pre boj proti podvodom) pozostáva z orgánov a inštitúcií SR (tzv. sieťových partnerov), ktoré poskytujú finančné prostriedky EÚ a iným spôsobom s týmito prostriedkami narábajú, sú príslušné kontrolovať zaobchádzanie s týmito prostriedkami a je im zverená právomoc plniť úlohy týkajúce sa ochrany finančných záujmov EÚ. Hlavným cieľom siete AFCOS je vzájomná spolupráca pri plnení úloh v oblasti ochrany finančných záujmov EÚ a efektívna komunikácia s OLAF a s ostatnými členskými štátmi.

MV SR je sieťovým partnerom AFCOS a ako orgán štátnej správy spolupracuje s ostatnými členmi siete AFCOS na základe zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov.

Koordináciu a spoluprácu sieťových partnerov AFCOS zabezpečuje Riadiaci výbor pre ochranu finančných záujmov EÚ v SR (ďalej len „Riadiaci výbor“), ktorý zároveň dohliada na plnenie opatrení Národnej stratégie na ochranu finančných záujmov EÚ v SR.

Riadiaci výbor zriaďuje na riešenie úloh týkajúcich sa ochrany finančných záujmov EÚ v SR pracovné skupiny, ktoré poskytujú ONÚ OLAF svoje závery ako podklady a návrhy na vypracovanie metodických materiálov. Členmi pracovných skupín sú zástupcovia menovaní sieťovými partnermi.

¹⁰ § 24 ods. 5 zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov.

¹¹ Čl. 12a nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) č. 883/2013 z 11. septembra 2013 o vyšetrovaniach vykonávaných Európskym úradom pre boj proti podvodom (OLAF), ktorým sa zrušuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1073/1999 a nariadenie Rady (Euratom) č. 1074/1999 (Ú. v. EÚ L 248, 18. 9. 2013) v platnom znení.

¹² Nariadenie (EÚ, Euratom) č. 883/2013 v platnom znení.

7. ZOZNAM PRÍLOH

Príloha č. 1	Zoznam rizík podvodov
Príloha č. 2	Nástroj na vlastné posúdenie
Príloha č. 3	Politika boja proti podvodom